

Puč v ČR? Nejblíže byla Vojenská policie. Historik promluvil. Stalo se v roce 2011

 parlamentnilisty.cz/arena/rozhovory/Puc-v-CR-Nejblize-byla-Vojenska-policie-Historik-promluvil-Stalo-se-v-roce-2011-759947

Jan Rychetský

V posledních dnech a týdnech se zvláště na internetových diskusích objevují obavy z militarizace státních a politických struktur, doplněné občas historizující reminiscencí. Podívejme se tedy na historickou realitu všech politických převratů a pučů, které naši republiku v minulosti potkaly...

Pravděpodobně vás zklamu, ale od vzniku republiky na našem území neproběhl žádný puč. U armády a dalších bezpečnostních složek nikdy nenastala situace, že by se ocitly v opozici vůči státní moci a zároveň měly pozici k provedení převratu. Takže pojmy puč a československé či české dějiny se zcela míjejí.

Zkusím oponovat dvěma jmény – Ladislav Kobsinek a Bedřich Homola...

Tady jde o čistou propagandu, nikoli o realitu. V druhém případě navíc o propagandu velmi nechutnou. V prvním případě se bývalý důstojník Ladislav Kobsinek se skupinou stejně smýšlejících radikálů pokusil v lednu 1933 zaútočit na Svatoplukovy kasárny v Brně-Židenicích. Akci překazili vojáci zde umístěného Pěšího pluku 43 vedení velitelem III. praporu plukem majorem Jaroslavem Herklocem. O puč tedy rozhodně nemohlo jít, protože armáda úspěšně bránila státní zřízení a v čele útočníků stál pouhý nižší důstojník v záloze. To, že se setkáváme s pojmy „židenický puč“ jednak souvisí s neznalostí pojmů, jednak je ovlivněno podobně groteskní akcí, mnichovským takzvaným pivním pučem z listopadu 1923.

V případě generála Homoly v březnu 1939 šlo o nasazení branné moci a dalších bezpečnostních složek proti nebezpečí slovenského secesionismu. Akce byla přikázána legitimní vládou a schválena legitimní hlavou státu. Generál Homola byl pouze jedním ze tří velitelů sborů (dalšími byli generálové Hudeček a Mézl), kteří dané rozkazy ohledně stabilizace situace plnili. Jeho jméno si vybrala propaganda krátce nato vytvořeného fašistického státu k ospravedlnění své secese, takže pokud i dnes použijeme spojení „Homolův puč“, pouze papouškujeme luďáckou propagandu.

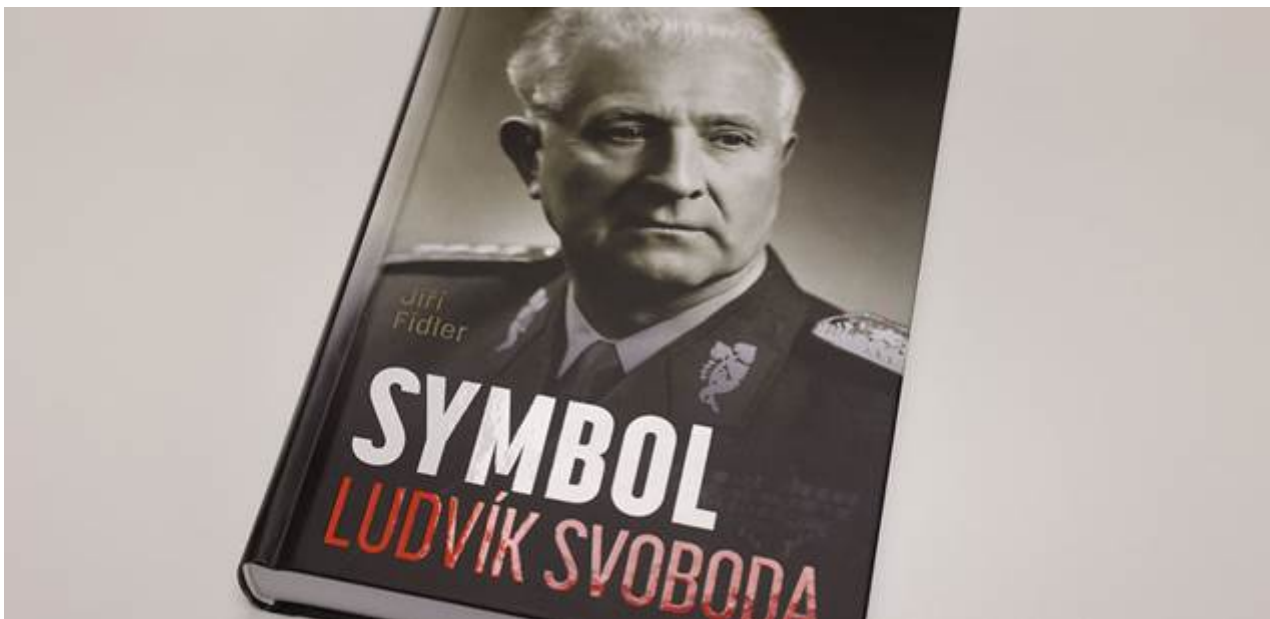
Dobře, tak pojem „puč“ vynecháme, ale v našich moderních dějinách k politickým převratům docházelo. Jakou roli v nich tedy hrála armáda?

Téměř žádnou. Pokud nebudeme počítat říjen 1918, kdy došlo spíše k vnitřnímu zhroucení původní státní moci, které navíc nezačalo u nás, máme v historickém portfoliu pouze dva převraty – v únoru 1948 a v listopadu 1989. Ani v jednom z nich nehrála armáda jako celek prakticky žádnou roli. Její vedení do politického střetu nijak nevstoupilo a naprostá většina příslušníků armády zůstala zcela mimo převratové dění.

Přece se často tvrdí, že ministr obrany Ludvík Svoboda aktivně pomáhal komunistům ve státním převratu a byl za něj dokonce o rok později vyznamenán Řádem 25. února. Jste autorem

nejnovějšího Svobodova životopisu, tak řekněte, jak to bylo...

Všiml jsem si, že se v letošním roce objevilo na sítích několik příspěvků se zjevnými dezinformacemi ohledně Ludvíka Svobody, a to včetně obvinění z účasti na únorovém převratu. Autory jsou většinou studenti poněkud pofidérních oborů, kteří jen ukazují svoji neschopnost práce se zdroji informací. Nežádám po nikom, aby souhlasil s mnou předloženými závěry, ale pokud chtějí opravdu představit fakta, měli by se po odborné stránce vyrovnat s nejnovější odbornou literaturou, nikoli své představy navazovat na obdobně nesmyslná ideová a propagandistická klišé posledního čtvrtstoletí. Ve vámi uvedeném je jediný reálný fakt, ono udělení Řádu 25. února. Ovšem Ludvík Svoboda nebyl jediný (ani mezi generály), který ho dostal kvůli zastávané funkci na počátku roku 1949, nikoli za aktivní účast v oné akci. Pravdou je, že se onomu udělení nijak nebránil.

Tvrdí se však, že ministr Ludvík Svoboda s komunisty na převratu aktivně spolupracoval a jen díky tomu zůstal v ministerské pozici...

Ve výsledku lze říci to samé o ministru Janu Masarykovi. Jejich působení bylo až do první březnové dekády obdobné. Masaryk i Svoboda se na zasedání vlády 13. února připojili k nekomunistickým

ministrům požadujícím zrušení rozhodnutí ministra vnitra Noska ohledně odvolání některých velitelů bezpečnostních složek. Ministr Svoboda byl jediný, který se 20. února v pravé poledne dostavil na plánované zasedání vlády. Nebyl tedy žádnou ze stran politického střetu informován. O demisi členů vlády se pravděpodobně dozvěděl až na schůzce s prezidentem Benešem pozdě odpoledne téhož dne, kam doprovodil premiéra Gottwalda a ministra Noska. Z této schůzky však odešel o jeden a půl hodiny dříve, takže konkrétního jednání premiéra s prezidentem ohledně řešení vládní krize se neúčastnil.

Večer 21. února se spolu s generálem Bočkem zúčastnil večeře podávané předsedou sociální demokracie Laušmanem, na kterou přišel také ministr v demisi Drtina. Oba generálové zde odmítli své zapojení do stranických sporů a deklarovali věrnost vrchnímu veliteli prezidentu Benešovi. Účast obou generálů (a také generála Klapálka) na ustavující schůzi Ústředního akčního výboru právě ministr Svoboda podmínil účastí zástupců všech stran Národní fronty. Než generál Svoboda vstoupil do sálu, nechal si tuto skutečnost potvrdit svým pobočníkem. Svobodův projev na schůzi naprosto přesně korespondoval s jeho rozkazem z 24. února, v němž uvedl: „semkněte se ještě pevněji ... kolem svého vrchního velitele a presidenta“.

Demisi ovšem ministr Svoboda nepodal. A údajně měl na tajné schůzce po prezidentovi žádat, aby se podvolil komunistickému nátlaku...

Ano, nepodal ji, stejně jako ji nepodal ministr Jan Masaryk. Na rozdíl od něho však vůbec nemáme informace o tom, že by byl k demisi vyzván. Pokud jde o onu údajnou tajnou schůzku s prezidentem, vychází z tvrzení Pavla Tigrida publikovaného na konci šedesátých let. Díky nedávno zesnulému historikovi Karlu Kaplanovi máme již třicet let publikován denní rozvrh prezidenta Beneše včetně všech jím přijatých návštěv v druhé polovině února 1948. Ministr Svoboda navštívil prezidenta republiky 20. února, což již bylo uvedeno, a poté až 27. února spolu s dalšími generály branné moci. Žádná tajná schůzka v době probíhající vládní krize se prostě nekonala.

Já jsem vaši knihu o Ludvíku Svobodovi, asi na rozdíl od autorů oněch příspěvků, četl. Je mi tedy známo, že jste publikoval jeden závažný archivní dokument, který uvádí činnost ministra Svobody během vládní krize na pravou míru. Můžete nás s ním seznámit?

Jedná se o přepis rozhovoru prezidenta Novotného se sovětským velvyslancem Červoněnkem na konci prosince 1965, tedy poté, co byl Ludvík Svoboda dekorován jak Zlatou hvězdou hrdiny SSSR, tak Zlatou hvězdou hrdiny ČSSR. Prezident Novotný si stěžoval na sovětské rozhodnutí ohledně ocenění Ludvíka Svobody, které jej donutilo k reciprocitě. Přímo měl o generálu Svobodovi uvést: *„Kolísal během Února, i když nakonec stál na straně komunistů díky přístupu Beneše.“* Jedná se o dokument z Ruského státního archivu sociálně-politických dějin, k němuž jsem se dostal díky laskavosti kolegy Michala Macháčka.

Informace z tohoto dokumentu naprosto potvrzují reálnou situaci z února 1948 – ministr Ludvík Svoboda i absolutní většina branné moci stáli zcela mimo politické dění, podporovali svého vrchního velitele a bez výhrad přijali jeho konečné rozhodnutí. V únorovém státním či lépe politickém převratu nehrála armáda prakticky žádnou roli, nešlo tedy o puč.

O roli armády si povíme někdy jindy. Co však vůbec znamená slovo puč?

Slovo „puč“ pochází z německého „putsch“, doslova „prásk“. Ve spojení se státním převratem či pokusem o něj je užíváno od září 1839, přičemž poprvé se týkalo převratové akce ve švýcarském Curychu. Ono slovo popularizoval již zmíněný „pivní puč“ a stalo se označením pro státní převrat provedený vcelku úzkou skupinou spiklenců, většinou napojených na vojenské struktury.

V naší historii se toto nikdy nestalo. Za oběma státními převraty v letech 1948 a 1989 nestály úzké skupiny, ale naopak dosti početné části obyvatelstva, přičemž armáda jako celek stála stranou. Pravděpodobně nejvíce by se pokusu o puč blížila akce jednotky Vojenské policie z března 2011, pokud by tedy byla vedena proti

státní instituci, nikoli proti České televizi. Pouze právníci by nám mohli objasnit, zda se v tomto případě jednalo o loupežné přepadení, tedy o přisvojení si cizí věci pod pohrůžkou užití zbraně.

Psali jsme:

Novela od Černochové: Zákaz fotografování vojenských objektů. Zhoršila se situace
Vladimír Ustyanovič: Kdo je to novodobý údajný cenzor Otakar Foltýn?
Generál Šedivý: Sledujeme Ukrajinu, ale uniká nám zbytek světa. A toto nechápeme
Polského generála NATO už nechce. Pouštěl si pusy na špacír. A chtěl ve vedení další Poláky.

Líbil se Vám tento článek?

Nezávislost naší redakce můžete podpořit peněžitým darem v jakékoliv výši bankovním převodem na účet:

131-981500247/0100

QR kód obsahuje údaje k platbě, výši částky si určete sami.

Jste politik? Zveřejněte bez redakčních úprav vše, co chcete. Zaregistrujte se [ZDE](#).

